

ОСВІТНІЙ ПОТЕНЦІАЛ ФІЛОСОФІЇ У СВІТЛІ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖЕННЯ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ В УМОВАХ ПСИХОСОЦІАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ СЬОГОДЕННЯ

Добридень О. В.

кандидат філософських наук, доцент,
доцент кафедри мовної підготовки та гуманітарних наук,
Дніпровський державний медичний університет,
м. Дніпро, Україна

У статті наголошується важливість використання освітнього потенціалу філософії у світлі здоров'язбереження студентської молоді в умовах глобальних ризиків. Стверджується, що стійкі світоглядно-ціннісні орієнтири, освіченість, використання розумових стратегій сприяють ефективній протидії психосоціальним викликам сьогодення.

Ключові слова: просвітницька місія філософії, студентська молодь, психосоціальна криза, здоров'язбереження.

The paper emphasizes the importance of using the educational potential of philosophy in the light of health preservation of student youth under conditions of global risks. It is claimed that stable worldview and value orientations, education, and the use of mental strategies contribute to effective countermeasures against today's psychosocial challenges.

Keywords: educational mission of philosophy mission of philosophy, student youth, psychosocial crisis, health and safety.

Проблема здоров'язбереження молодого покоління в умовах психосоціальних викликів сьогодення набуває виняткової аксіологічної значущості. у найтрагічніші часи для України мусимо, попри всі випробування, віднаходити сили і конструювати майбутнє нашої держави, відновлення якої потребуватиме зусиль здорової генерації. в цьому світлі вкрай важливим бачиться освітній потенціал філософії, традиційною місією якої завжди залишатиметься формування гармонійної духовної особистості з широким спектром уявлень про світ і своє місце в ньому. Не викликає жодних сумнівів, що формування світоглядно-ціннісних орієнтацій студентської молоді у вищій школі, спрямоване, в тому числі, і на активізацію здоров'язберігаючої поведінки, — це прерогатива філософії. Адже саме світоглядно-ціннісна природа особистості є фундаментальною парадигмою здоров'я і життєдіяльності в цілому.

Беззаперечна важливість філософської спадщини у питаннях вирішення глобальних проблем сучасності почала обговорюватись світовою

науковою спільнотою разом із появою таких проблем. Проте, нетлінний досвід філософського знання позначився новими гранями 2020 року, коли планетарна пандемія вимагала залучення всіх можливих інструментів з протистояння. Так, приміром, з нагоди Всесвітнього дня філософії у 2020 році, генеральна директорка ЮНЕСКО Одрі Азуле, привертаючи увагу світової громадськості до місії філософії в умовах цивілізаційної кризи, зазначила: «Якщо криза в галузі охорони здоров'я ставить під сумнів подальше функціонування багатьох галузей нашого суспільства, то філософія допомагає нам просуватися вперед, стимулюючи критичне осмислення проблем, які вже існують і які пандемія доводить до кульмінації» [1].

Зростаючі небезпеки і нестабільність буття в Україні, розпочавшись разом з епідемією COVID-19, з кожним днем війни тільки посилюються, внаслідок чого у студентській молоді спостерігається мотиваційне виснаження на тлі психічної і фізичної втоми, яка безпосередньо продукується хвилюванням за долю близьких, безсонням під час нічних тривог, страхами перед невідомим тощо. Проте життя триває і одне з основних завдань сучасної освіти полягає в організації змісту навчального процесу таким чином, щоб здобувачі вищої освіти засвоювали знання щодо формування емоційної та фізичної стійкості.

На фоні сучасних загроз виникає необхідність приєднання студентської молоді до здоров'язберігаючих просвітницьких проєктів. Просвітницький потенціал філософії у запобіганні факторам ризику сучасного світу, збереженні здоров'я і безпеки життєдіяльності людської популяції пропагується за допомогою численних міжнародних наукових симпозіумів і конференцій. Серед них широковідомими в Україні є науково-практичні заходи на базі вищих навчальних закладів, зокрема: міжнародні науково-практичні конференції «Філософія релігії та медицини в постсекулярну добу» (м. Київ) і «Проблема людини у соціально-гуманітарному та медичному дискурсах» (м. Харків), всеукраїнські філософські читання «Філософія і культура в наративах сучасності» (м. Дніпро), міжнародний симпозіум з біоетики «Здоров'я, медицина та філософія: стратегії виживання» (м. Київ) тощо.

Попри вразливість сучасного буття трансформувати філософські знання на зіцлюющу повсякденну практику можливо. Згідно зі слухним спостереженням Л. С. Соколенко, «культура здорового способу життя має реалізовуватися шляхом наукового обґрунтування, запровадження і застосування найкращих досягнень духовної, психічної і фізичної культури, вироблених людством; виховання здорового способу життя як взірця природної поведінки» [2, с. 26]. Можна напевно стверджувати, що воло-

діння знаннями з філософської спадщини дозволить студентській молоді позбутися емоційної дезорієнтації і демотивації. і вже безпосередньо від педагогічної майстерності освітянина-філософа залежить, чи зможе він переконати студентів у необхідності виходити із лабіринтів демотивованого самозанурення і слідувати раціональним настановам подвижників світової філософської думки, тим самим активізуючи позитивне мислення і мотиваційний ресурс студентів.

Важливою умовою для впровадження здоров'язберігаючих настанов світової культури є звернення до культурно-історичного досвіду. Духовні витоки гармонії духовного і тілесного знаходимо вже в давньоіндійській філософській традиції. Разом із цивілізаційним поступом розвиваються і філософські погляди на феномен здоров'я. Опанування студентами знань про культуру здоров'я від часів античності й до сучасності дозволить їм інкорпорувати їх у власну здоров'язберігаючу поведінку.

В контексті багатогранності можливостей освіти у протидії сучасним викликам, зокрема, через набуття здобувачами освіти не тільки знань, а й навичок у позитивному світобаченні і критичному мисленні, вольовій регуляції та свідомому подоланні стресу на засадах людської гідності й відповідальності, неабиякого значення набуває можливість обрання студентами вищих навчальних закладів вибіркових дисциплін з числа предметів філософського спрямування. Так, приміром, у Дніпровському державному медичному університеті студентам, окрім філософії, пропонується біоетика і медична етика. Визнаний фахівець у сфері біоетики, професор М. М. Кисельов справедливо стверджує, що «біологічна етика стає важливим компонентом ціннісно-духовних підвалин людської цивілізації, орієнтує на подальше моральне вдосконалення людини, створює умови для захисту її прав і гідності» [3, с. 41].

Здоров'язбереження як соціальне явище потребує свідомого звільнення від апатії, спустошення, депресії. Філософія в свою чергу допомагає відшукати себе в нестабільному світі, відновити свій внутрішній ресурс, використовуючи психосоціальні виклики як можливість пізнати себе і вдосконалити. Влучно висловились з цього приводу український науковець З. М. Атаманюк: «Для людини інноваційної цивілізації ідеалом виступає не спокій, згасання життя і гомеостаз, а постійна боротьба і подолання проблем, тому цінністю цивілізації цього типу є як свобода, так і несвобода, де остання є імпульсом, умовою руху вперед» [4, с. 73]. Так, безсумнівно, пандемія, потім війна, вони спустошують, іноді залишають без смислів і мотивації. Що ж обрати? Втрату себе як особистості, застрягнути поміж страхом і безвідрадною? Свій шлях обиратиме кожен особисто. При цьому педагоги мусять залучати

молодь до опанування філософськими знаннями як стратегічним навігатором.

Місія філософії — наставництво у подоланні синдрому відкладеного життя, ствердження надихаючих ціннісних орієнтирів і сприяння виведенню повсякденного життя з формату «виживання» (від однієї ракетної атаки до іншої), коли відбувається відсторонення від вибудовування власного майбутнього, у формат гармонійної здорової життєдіяльності.

Список використаних джерел

1. The importance of philosophy in times of crisis, theme of World Philosophy Day 2020. 18 November 2020. URL: <https://en.unesco.org/commemorations/philosophyday/2020> (дата звернення: 4.10.2023).
2. Соколенко Л. С. Теоретичні та методологічні засади формування культури здорового способу життя. *Формування компетентності індивідуального здоров'язбереження: теорія і практика в освітніх процесах* : колективна монографія. Київ : Майстерні магістеріуму, 2020. С. 7–45.
3. Кисельов М. М. Біологічна етика в контексті стратегії виживання. *Здоров'я, медицина та філософія: стратегії виживання* : мат. IX міжнар. симп. з біоетики (м. Київ, 15-16 квітня 2021 р.) / упор. С. В. Пустовіт, Б. І. Остапенко. Київ : Графіка і дизайн, 2021. С. 41–43.
4. Атаманюк З. М. Свобода як духовно-суспільний феномен. *Філософія і культура в наративах сучасності* : мат. всеукр. філософських читань (м. Дніпро, 3 грудня 2021 р.) / за заг. ред. Ю. О. Шабанової, Г. Є. Аляєва. Дніпро : НТУ «ДП», 2022. С. 72–73.